

Datum

Yttrande

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2022-888

Till

Utbildningsdepartementet

Remiss från Utbildningsdepartementet - I mål - vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34)

U2022/02457

Sammanfattning

Kommunstyrelsen välkomnar utredningens förslag och bedömningar. Nedan följer kommentarer och synpunkter.

Yttrande

5.6.1 Yrkespaketets roll i gymnasieskolan behöver förtydligas

Yrkespaketets roll behöver förtydligas. Kommunstyrelsen vill lyfta vikten av att ett tydligt uppdrag ges till Skolverket avseende säkerställande av nivån på elevens kompetenser, dvs de förmågor, färdigheter och kunskaper eleverna behöver utveckla för att nå målen, göra väl underbyggda framtidsval i förhållande till utbildning och arbete och fungera som goda medborgare i sociala, demokratiska sammanhang. Utifrån erfarenheter vill kommunstyrelsen framhålla behovet av att nivån på elevens kompetenser överensstämmer med branschernas behov för att yrkespaketet ska kunna leda till att fler unga kommer i sysselsättning. Vidare vill kommunstyrelsen uppmärksamma branschernas synpunkter gällande risken för att begreppet yrkespaket förväxlas med nationella yrkesprogram och vill därför uppmana till att begreppet yrkespaket utreds vidare.

5.6.3 Åtgärder för att öka kunskapen om yrkespaket

Som en del i arbetet med att få fler unga att nå målen med sin utbildning, öka ungas sysselsättning och stärka integrationen, arbetar Malmö stads gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd med att kombinera yrkespaketet med introduktionsprogram. Som ett led i detta har nämnden tagit fram en yrkesintroduktion utan profil som erbjuds vid två skolor inför läsåret 2022/2023. Utbildningen är främst utformad för ungdomar som är nyfikna på yrkesprogram och vill få möjlighet att prova på olika yrken innan val av yrkesinriktning. Eleverna ska få lära sig om olika yrken, göra studiebesök på arbetsplatser och genom utbildningen bli rustade för yrkesutbildning och arbetsliv. Utöver det läser den enskilde eleven de

grundskoleämnen som behövs för att bli behörig att studera vidare. Det finns även möjlighet att läsa ämnen på gymnasienivå. Vidare arbetar nämnden med att utforma yrkespaket som är gemensamma för elever som läser på introduktionsprogrammen och elever som läser svenska för invandrare. Utifrån erfarenheten av detta arbete vill kommunstyrelsen påpeka vikten av att Skolverket följer upp effekten av att kombinera yrkespaket med utbildningar på introduktionsprogrammen. Eftersom yrkespaket på introduktionsprogram har sitt fokus på anställningsbarhet bedömer kommunstyrelsen att en sådan uppföljning bör mäta effekt utifrån bland annat placeringsgrad efter avslutad utbildning, liksom vid yrkeshögskola.

5.6.4 Definition av yrkespaket på introduktionsprogram

För att stärka likvärdigheten och säkra kvaliteten på utbildningen över landet bedömer kommunstyrelsen att de flesta sammanhållna yrkesutbildningarna bör vara nationella. Samtidigt vill nämnden framhålla behovet av att bibehålla möjligheten till lokalt utvecklade yrkespaket. Detta för att kunna anpassa yrkespaketen till den lokala arbetsmarknadens särskilda kompetensbehov.

Kommunstyrelsen vill understryka vikten av att yrkespaket på introduktionsprogram inkluderar identifiering och validering av de kompetenser som eleven tar med sig från tidigare arbetserfarenheter. Kommunstyrelsen vill betona att undantag för arbetsplatslärande (apl) bör förutsätta att huvudman ersätter apl med annan adekvat möjlighet att närma sig arbetslivet och det omgivande samhället under utbildningen genom praktiska erfarenheter.

5.6.5 Ökad tydlighet kring dokumentation och bättre förutsättningar för uppföljning

Eftersom yrkespaket på introduktionsprogram har sitt fokus på anställningsbarhet rekommenderar kommunstyrelsen att Skolverket, i likhet med exempelvis Yrkehögskolemyndigheten, ges i uppdrag att även följa upp effekten av ett yrkespaket utifrån placeringsgrad efter avslutad utbildning. Kommunstyrelsen efterfrågar förtydligande om vad ”det instruktionsenliga uppdraget att utveckla statistik” innefattar.

5.6.8 Hur utredningens förslag och bedömningar förhåller sig till riksdagens tillkännagivande om tvåårig yrkesskola

Kommunstyrelsen bedömer yrkespaketen som något mer individanpassade än yrkesskola. Samtidigt ser kommunstyrelsen behov av förtydligande angående fördelen med yrkespaket för den individuella eleven i förhållande till tvåårig yrkesskola, framför allt i relation till identifiering och validering av elevens tidigare kompetenser och yrkeserfarenhet. Kommunstyrelsen rekommenderar att branschernas behov av kompetens och bedömning av nivå på kompetens blir en utgångspunkt i fortsatt utredning.

6.6.1 Skyldighet att erbjuda avslutande vägledningssamtal

Med utgångspunkt i kommunstyrelsens egna erfarenheter, vill kommunstyrelsen understryka vikten av att elever under ett avslutande vägledningssamtal ska få information om vad som kvarstår av sin utbildning, om tillvägagångssätt för komplettering och om möjlighet till andra insatser. Kommunstyrelsen rekommenderar att informationen till eleven ska vara konkret och individualiserad samt att det avslutande vägledningssamtalet inte ska begränsas till utbildningsmöjligheter utan även förmedla de möjligheter som finns på arbetsmarknaden.

Vidare efterfrågar kommunstyrelsen tydliga instruktioner till huvudmännen om vad det innebär att erbjuda ett avslutande vägledningssamtal och hur uppsökande samtalet ska vara.

6.6.4 Stärkt stöd i komvux

Kommunstyrelsen delar utredningens bedömning om att elevens rätt till stöd och elevhälsa i komvux behöver stärkas. För att få fler elever att nå målen med sin utbildning har Malmö stads gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd genomfört en satsning på pedagogiskt stöd inom komvux. Den så kallade pedagogiska stödorganisationen (PS) verkar för att alla elever i Komvux i Malmö stads regi får de anpassningar, stöd och stimulans som behövs för att nå målen med sina studier, inom ramen för ordinarie undervisning. PS verkar för en sammanhållen utbildningskedja och att behov ska tillgodoses genom att resurser styrs dit de bedöms göra störst nytta. Resultaten visar att elever som inte klarar gymnasieexamen inom gymnasieskolan i högre utsträckning har behov av stöd från bland annat elevhälsa. Dessutom visar resultaten från nämndens satsning att möjligheten till stödåtgärder inom Komvux såsom inom tidigare skolform, ökar förutsättningarna för eleven att klara examen.

Kommunstyrelsen vill med denna erfarenhet lyfta behovet av att den information som finns inom elevhälsan i gymnasieskolan ska kunna överföras till Komvux. Kommunstyrelsen rekommenderar även tydlighet i finansieringen av ett förstärkt stöd på Komvux. Studiemedel på komvux består av två delar - ett bidrag som eleven får, och ett lån som eleven måste betala tillbaka. Kommunstyrelsen ser en risk med att elever avstår från komvux då den ekonomiska situationen skiljer sig från gymnasieskolan. Även kunskapsalliansen mellan Malmö stad och Malmö Universitet, MUVAH (Malmö ungdomars väg till arbete genom högre utbildning), identifierar att arbetslösa unga borde erbjudas starkare ekonomiska incitament att påbörja utbildning.

7.3.1 Bestämmelsen om studie- och yrkesvägledning ska förtydligas

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till förslag angående tydligare reglering i skollagen av bestämmelserna av elevers tillgång till studie- och yrkesvägledning. Malmö stad ser studie- och yrkesvägledningens utveckling som ett skolformsövergripande uppdrag. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har därför i samarbete med grundskolenämnden påbörjat ett gemensamt utvecklingsarbete i syfte att ge alla elever tillgång till likvärdig studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet. Arbetet tar hänsyn till Malmös särskilda socioekonomiska och demografiska utmaningar. Elever i särskilt behov av vägledning, såsom elever på språkintröktionsprogram med grundförutsättningar som skiljer sig från andra elevers, får tillgång till en anpassad studie- och yrkesvägledning.

En likvärdig studie- och yrkesvägledning ska, enligt kommunstyrelsen, inte vara likformig utan anpassas utifrån elevernas behov, på såväl skolnivå som på huvudmannanivå. Erfarenheten från förvaltningsöverskridande satsning visar att ökad likvärdighet bidrar till att fler elever blir behöriga till gymnasiet, skapar ökad genomströmning och leder till färre omval och avhopp från gymnasiet. Kommunstyrelsen vill i denna kontext även betona studie- och yrkesvägledningens roll för att underlätta för eleven att göra väl underbyggda val som utmanar traditionella föreställningar om kön samt social och kulturell bakgrund. Samtidigt efterfrågar kommunstyrelsen förtydligat uppdrag till huvudman om att utveckla elevernas valkompetens och fokusera på elevernas självkänedom, framtidsdrömmar och motivation.

Kommunstyrelsen efterfrågar även förtydligande om att studie- och yrkesvägledningen ingår i undervisningskostnaden, då studie- och yrkesvägledningen har nära samband med undervisning och därmed inte går att betrakta som administration.

7.3.3 Förlängd undervisning ska beslutas inom ett åtgärdsprogram

I ett åtgärdsprogram dokumenteras åtgärden och det framgår när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

Kommunstyrelsen vill lyfta som positivt att förlängd undervisningstid som beslutas inom åtgärdsprogram kommer dokumenteras och följas upp. Däremot vill kommunstyrelsen även framföra vikten av att förhindra att förlängd undervisningstid ersätter stödåtgärder som bör sättas in under ordinarie undervisningstid.

7.3.5 Möjligheter att få undervisning i komvux som gymnasieelev

Kommunstyrelsen bedömer att den föreslagna flexibiliteten kommer att gynna elevers och skolenheters möjligheter till en ökad individanpassad utbildning och lärmiljö.

9.2.2 Underlätta övergången till komvux

Kommunstyrelsen välkomnar utredningens analys om att underlätta övergången till komvux och bedömer att den är i linje med Malmö stads satsningar för att få elever att både påbörja och klara studier inom vuxenutbildningen. Under 2022 har Malmö stad permanentat möjligheten för de elever som lämnar år tre på gymnasiet med studiebevis att få förtur till vuxenutbildning och arbetat för att skapa bättre förutsättningar för gymnasieelever utan en avslutad gymnasieexamen att sömlöst kunna övergå till vuxenutbildning för att fullfölja sin examen.

Resultaten av kommunstyrelsens insatser styrker utredningens analys om att underlättad övergång till komvux är en väg till att få fler unga att nå målen med sin utbildning och få fler unga att komma i sysselsättning.

9.4.1 Särskilt om konsekvenser för elever med funktionsnedsättning

Inom gymnasiesärskolan i Malmö pågår ett utvecklingsarbete för att i högre grad kunna erbjuda elever praktik för att stärka möjligheterna till sysselsättning efter avslutade studier. Resultaten av insatser styrker utredningens analys om att arbetsplatsförlagt lärande för ungdomar med funktionsnedsättning ger positivt utfall för både ungdom och arbetsgivare.

9.5.2 Förslaget om införande av en skyldighet att under vissa förhållanden ge elever ett avslutande vägledningssamtal

Kommunstyrelsen bedömer att utredningens kostnadsberäkning är baserad på en för låg inflation. Kommunstyrelsen vill påpeka att beräkningsmodellen bör innebära att lärartimmarna för samtalen inte tas av timmarna för undervisningsskyldigheten. Vidare bedömer kommunstyrelsen att antalet elever, som kostnadsberäkningen baseras på, är rimligt under förutsättning att det avslutande vägledningssamtalet inte hålls vid byte av program/skola.

Generellt om utredningens förslag om utbetalning av kompensation och finansiering

Kommunstyrelsen vill understryka vikten av att kompensationen inte fördelas generellt utan att hänsyn tas till andel elever inom introduktionsprogram vid fördelning.

Kommunstyrelsen bedömer även att utredningens förslag riskerar att medföra ökade kostnader för kommunernas fortbildningsinsatser.

9.10 Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

Kommunstyrelsen vill betona vikten av att kontinuerligt vidareutveckla kopplingen mellan utbud och efterfrågan av kompetens för att bibehålla förankringen av yrkespaketen med branscher och lokal arbetsmarknad.

9.12 Konsekvenser för integrationen och arbetet mot segregation

Kommunstyrelsens erfarenhet bekräftar utredningens analys om att yrkespaket på gymnasieskolans introduktionsprogram särskilt kan gynna elever med kort tid i svensk skola, att det ger ökade förutsättningar att komma i arbete och bli självförsörjande samt ökar motivationen för vidare studier. Att utöka utbudet av kombinationsutbildningar är en del i arbetet för att bidra till att fler Malmöbor ska komma i arbete. Ytterligare utbildningar som kombinerar yrkesutbildning med svenska för invandrare (sfi) (yrkes-sfi) eller svenska som andraspråk har startats under 2022 för att möjliggöra övergångar från sfi och kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå till studier som leder till anställningsbarhet. Under 2022 har nio nya kombinationsutbildningar utvecklats med planerad start under året, varav 8 kommer att kombineras med sfi-studier.

9.13 Konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet

Kommunstyrelsen delar utredningens analys om att fler vägar in på arbetsmarknaden kan bidra till ökad framtidstro och en minskad rekryteringsbas för kriminella nätverk.

Kommunstyrelsen arbetar för att en större andel elever fullföljer en gymnasieutbildning inom fyra år, att en större andel ungdomar arbetar eller studerar och att andelen Malmöbor som är självförsörjande ökar. Fokus ligger på att utveckla verktygen för att identifiera och validera ungdomarnas och elevernas kompetenser. Därtill sker samverkan med berörda myndigheter för att identifiera och undanröja organisatoriska mellanrum mellan stadens verksamheter och myndigheter utifrån målgruppens behov. Erfarenheter visar på att slutförd utbildning och tydliga vägar till arbete är faktorer som ökar tryggheten för unga och elever, ökar skyddsfaktorer samt minskar riskfaktorer i barns och ungas olika livsmiljöer.

Ordförande

.....
Roko Kursar
.....

Sekreterare

.....
Pernilla Mesch
.....

Sverigedemokraterna anmäler att de avser lämna in ett särskilt yttrande till protokollet.

Vänsterpartier anmäler att de avser lämna in ett särskilt yttrande till protokollet.